

Palgablogi: Muutused tööturul ja töötasudes

Töötute arv on suurenenemas

Statistikaameti poolt avaldatud tööturu statistika näitab, et 2015. a. IV kvartalis mitu perioodi kestnud töötute arvu langus pidurdus. Kui nii 2014. a. kõigis kvartalites ja ka eelmise aasta kolmes esimeses kvartalis oli töötuid vähem, kui eelmise aasta samal perioodil, siis IV kvartalis oli tööturu-uuringu andmetel töötuid 1200 inimese võrra rohkem kui möödunud aastal samal ajal, kokku 43 900 inimest.

Tööturu statistika aluseks on Statistikaameti poolt igas kvartalis korraldatud tööjõu-uuring, milles osaleb 5000 inimest. Töötutena lähevad arvesse nii registreeritud kui registreerimata töötud.

Töötukassa registreeritud töötute statistika näitab sama tendentsi – kui 2014. aasta kõigi kvartalite ja 2015. a. kahe esimese kvartali lõpu seisuga oli registreeritud töötuid vähem kui aasta tagasi samal ajal, siis 2015. a. III ja IV kvartali lõpu seisuga oli registreeritud töötuid, võrreldes möödunud aastaga, rohkem. Kiiremini kasvas alla 6 kuu töötuna arvel olnud inimeste arv, mis aasta lõpus oli 14 784 inimest ehk 1568 võrra rohkem kui aasta tagasi. Kokku oli registreeritud töötuid aasta lõpu seisuga 29774 inimest. Jaanuaris kasvas registreeritud töötute arv veelgi 1951 inimese võrra, kokku oli arvel 31725 inimest.

2015. a. IV kvartalis arvele võetud töötutest 23%-l (1950 inimesel) oli töösuhe lõppenud koondamise tõttu, 22%-l lepingu tähtaja saabumise tõttu.

Maakondade lõikes oli aasta lõpus rohkem töötuid arvel Harjumaal (9859), Ida-Virumaal (6540) ja Tartumaal (2855). Ida-Virumaal kasvas eelmise aasta lõpus registreeritud töötute arv ka kõige kiiremini.

Ametiala järgi oli rohkem registreeritud töötuid üldehitajate, klienditeenindajate ja koristajate seas, Ida-Virumaal ka metalli- ja masinatööstuse oskustööliste seas.

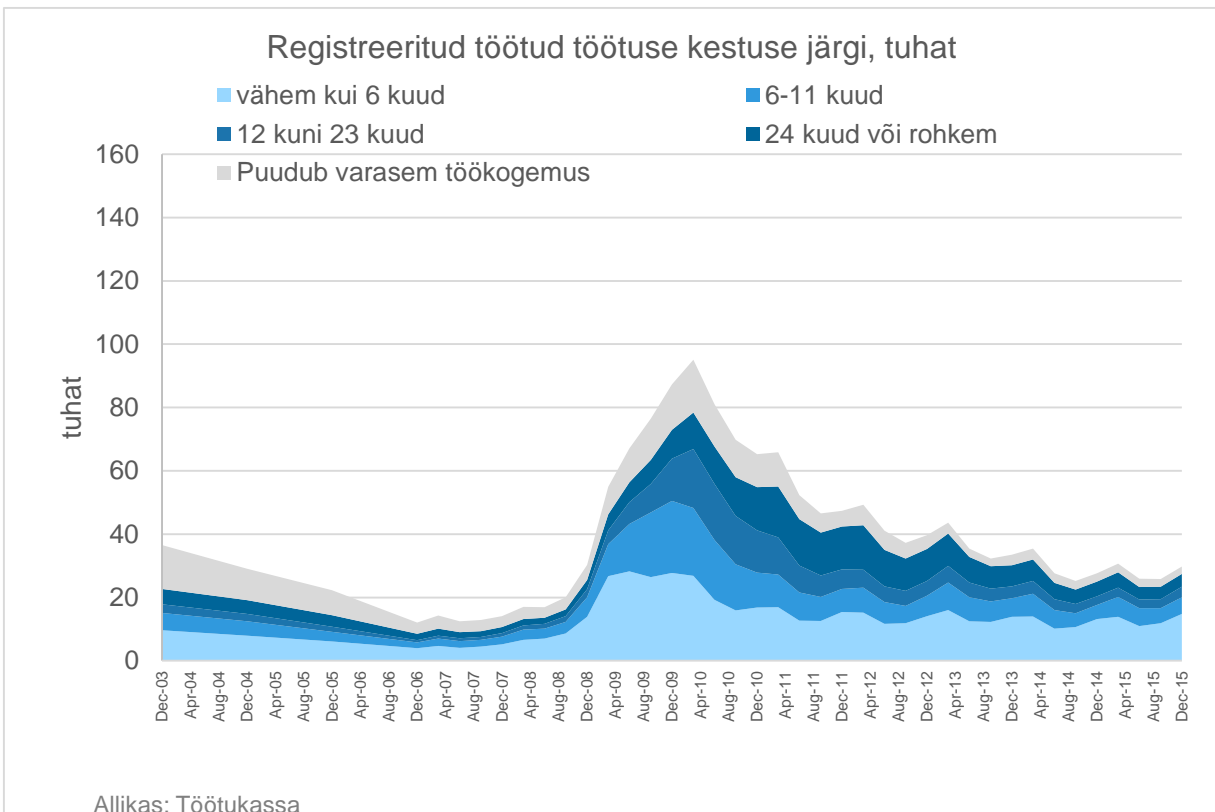
Arvestades suhteliselt kiiret alampalga tõusu ja üldist palgakasvu võib töölt vabanevate inimeste arvu kasvu jätkumist prognoosida ka 2016. aastaks, seda just oskustööde ja lihtsamate töodes osas.

Õpingute ja laste saamise tõttu tööturult eemal olijate arv on vähenenud

Statistikaameti tööturu- uuringu andmetel kasvas tööturul aktiivsete inimeste arv IV kvartalis võrreldes eelmise aastaga 10 200 inimese võrra, hõivatute arv 9100 võrra. Tööealiste inimeste koguarv kahenes 7600 inimese võrra ja mitteaktiivsete hulk 17 900 inimese võrra.

Mitteaktiivsete arv oli IV kvartalis 2015 kahanenud õpingute tõttu tööturult eemal olevate inimeste osas 3700 võrra eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. See on seotud üldise noorte arvu vähenemisega rahvastikus – võrreldes 2010. aastaga oli 2015. aastal 15-19. aastaseid ligi 20 000 vähem ja 20-24. aastaseid üle 22 000 vähem.

Võrreldes 2014. aasta IV kvartaliga on vähenenud ka rasedus-, sünnitus- või lapsehoolduspuhkusel olijate arv 2700 võrra ning laste või teiste pereliikmete eest hoolitsemise tõttu tööturult eemal olijate arv 3000 võrra. Vähenenud on pensioniea tõttu tööturult eemal olijate arv 12700 ning heitunute arv 1700 võrra. Muudel põhjustel tööturult eemal olijate arv on aga kasvanud 2100 inimese võrra.

Keskmine brutokuupalk jätkab tõusu

Keskmine brutokuupalk oli IV kvartalis 2015 Statistikaameti andmetel 1105 eurot, mis on 6,4% suurem kui aasta tagasi samal ajal. Brutotunnipalk, mis erinevalt brutokuupalgast ei sisaldada tasusid mitte-töötatud aja eest, oli IV kvartalis 2015. a. 6,67 eurot, mis on 5% kõrgem kui 2014. a. IV kvartali brutotunnipalk. Brutotunnipalga muutust mõjutab normtundide arv kvartalis – 2014. a. IV kvartalis oli see väiksem, kui 2015. a. IV kvartalis.

Reaalpalk, milles tarbijahinnaindeksi muutuse mõju on arvesse võetud, tõusis võrreldes 2014. aasta IV kvartaliga tänu jätkunud tarbijahindade langusele kiiremini kui keskmine brutokuupalk – 6,9%, mis tähendab, et inimeste ostujõud kasvas kiiremini kui keskmine brutokuupalk. Reaalpalga kasvule on aidanud kaasa tulumaksuvaba miinimumi tõus ja maksumäärade alandamine, samuti hindade alanemine mootorikütuse ning eluasemekulude osas.

Keskmise brutokuupalga muutuste hindamisel peab arvestama, et seda mõjutavad töötasus sisalduvad erinevad regulaarsed lisatasud, mis olenevalt ametist võivad kuude lõikes oluliselt varieeruda. Detsembris on keskmine brutokuupalk tavapäraselt kõrgem jõulu- ja aastalõpu lisatasude tõttu.

Brutokuupalga muutusi mõjutavad ka töötajate liikumine tööturul, töökoha vahetused ning tööde struktuuri muutus. Kui lihtsamate tööde koondamine ja ära kolimine jätkub, võib brutokuupalga tõusu spetsialistide osatähtsuse tõttu prognoosida ka 2016. aastaks. Sellele aitab kaasa riikliku töötasu alammäära suhteliselt kiire kasv, mis soosib väiksema lisandväärtusega tööde kadumist.

Maksu- ja tolliameti väljamaksete statistika andmetel oli keskmine töötajatele tehtud väljamakse IV kvartalis 2015. a. 989 eurot, mediaanväljamakse oli 813 eurot. Võrreldes 2014. a. IV kvartaliga oli keskmine väljamakse 6,7% ja mediaanväljamakse 7,4% suurem.

Statistikaameti ning Maksu- ja tolliameti andmed erinevad meetodika tõttu. Statistikaamet arvutab osalise tööajaga töötajate töötasu ümber täistööajale, Maksu- ja tolliameti andmed sisaldavad aga nii osalise kui täistööajaga töötajatele tehtud väljamakseid. Statistikaameti andmed on tekkepõhised, Maksu- ja tolliameti andmed kassa ehk väljamaksete põhised. Samas näitavad mõlema ameti andmed sarnast trendi.

Palgakasv on suurem madalama töötasuga tegevusaladel

Tegevusalade lõikes tõusis Statistikaameti andmetel keskmine brutokuupalk 2015. aasta IV kvartalis rohkem tegevusaladel, kus töötasude tase jääb alla keskmise brutokuupalga. Teist kvartalit järjest tõusis keskmine brutokuupalk kinnisvaraalas tegevuses (16,2%), majutuse ja toitlustuse (14,8%) ning kunsti, meelelahutuse ja vaba aja tegevusalal (14,6%).

Maksu- ja tolliameti statistika näitab, et kinnisvaraalas tegevuses kasvas aasta lõpus ka käibe märgatavalt. Kuna kinnisvaras kasutatakse tasustamisel palju boonussüsteemi, siis võis käibe tõus ka töötasu kasvu kaasa tuua. Majutuse ja toitlustuse tegevusalal on keskmine töötasu kõrgem majutuse valdkonnas ja madalam toidu ja joogi serveerimise ehk restoranide jm toitlustusasutuste tegevusalal, töötasud kasvasid aga mõlemas valdkonnas.

Võrreldes 2014. a. IV kvartaliga oli brutokuupalk 2015. a. IV kvartalis madalam ehituses ning finants- ja kindlustustegevuses, vastavalt 1,6% ja 1,9%. Väljamaksete statistika finantsteenuste osutamises ning finantsteenuste ja kindlustustegevuse abitegevusaladel aasta viimastel kuudel ja jaanuaris 2016 sellist langust ei näita. Samuti ei näita väljamaksete statistika väljamaksete langust ehituses novembris ja detsembris 2015, küll aga on väljamaksete ja käibe langus märgatav jaanuaris 2016.

Kõrgeim on palgatase jätkuvalt info ja side tegevusalal (1778 eurot) ja finants- ja kindlustustegevuse valdkonnas (1727 eurot). Info- ja side valdkonnas veab palgatõusu programmeerimine, kus keskmine töötasu ulatub üle 2000 euro ja jõudsalt on kasvanud ka töötajate arv sektoris.

Madalaim on töötasude tase (578 eurot) muude teenindavate tegevuste alal, kuhu kuuluvad nt juuksuri ja ilusalongid, kodumasinate jms parandus ning erinevate organisatsioonide tegevus.

Suurem töötasude kasv kohaliku omavalitsuse üksustes

Omaniku liigi järgi oli IV kvartalis 2015 kõrgeim brutokuupalk riigi asutustest ning suuremas osas riigi omanduses olevates ettevõtetes – 1362 eurot. Ühelt poolt tuleneb see sellest, et riigiasutustes on valgekraade osakaal suurem kui eraettevõtetes, teisalt ka sellest, et riigi omanduses olevates turuliidri positsioonil olevates ettevõtetes on palgatase suhteliselt kõrge. Konkreetsete ametite lõikes kipub riigiasutuste palgatase erasektorile alla jääma, näitavad Palgainfo Agentuuri andmed.

Kõrgem oli palgatase jätkuvalt ka välismaa omanikega ettevõtetes – 1308 eurot. Seda mõjutab välisomanike suurem osatähtsus sellistes kõrgepalgalistes valdkondades nagu finants ja kindlustus ning info ja side. 2015. a. teises pooles oli näha 5-6%-list töötasude kasvu välismaa omanikega ettevõtetes, 2014. aasta II-IV kvartalis ja 2015. a. I kvartalis püsis see 2% ringis.

Eesti omanikega ettevõtetes oli keskmine brutokuupalk 2015. a. IV kvartalis 989 eurot ja muutused olid sarnased kogu Eesti brutokuupalga muutustele.

Suurem oli brutokuupalga kasv kohalikes omavalitsuses ja nende allüksustes, mida mõjutas haridustöötajate palgatõus. Keskmine brutokuupalk kohalikes omavalitsustes ja nende allüksustes oli 957 eurot.

Töötasu kasvu maakondades mõjutasid aastalõpu preemiad

Maakondadest oli kõige kõrgem keskmine brutokuupalk 2015. a. IV kvartalis Harjumaal – 1226 eurot, eraldi Tallinna vaadates veelgi kõrgem – 1248 eurot. Kuna Tallinnas ja Harjumaal on kõige rohkem töötajaid, siis mõjutab nende piirkondade palgatase ka kõige enam keskmist brutokuupalka. Ülejäänud maakondade brutokuupalgad jäävad alla üleriigilise keskmise. Kõige lähemal keskmisele on Tartu maakond, kus IV kvartalis oli keskmine brutokuupalk 1086 eurot.

Kõige madalam brutokuupalk oli Põlvamaal – 826 eurot, järgnesid Valgamaa 834 ja Saaremaa – 874 eurot.

Võrreldes 2014. a. IV kvartaliga olid suuremad erinevused brutokuupalgas 2015. a. IV kvartalis Jõgeva, Viljandi ja Võru maakondades, kus brutokuupalk oli eelmise aasta viimases

kvartalis märksa suurem, ning Hiiumaal, kus brutokuupalk oli oluliselt väiksem. Nende muutuste puhul on tegemist ilmselt aastate lõikes erinevate aastalõpupreemiatega, mitte püsivate palgamuutustega.

Baltikumi kiireim palgakasv on jätkuvalt Lätis

2015. a. IV kvartalis oli keskmine brutokuupalk Lätis 844 eurot ja Leedus 757 eurot. Netokuupalk oli Lätis 622 eurot ja Leedus 585 eurot. Keskmine brutokuupalk kasvas Lätis võrreldes 2014. a. IV kvartaliga 7,4% ja Leedus 5,9%. Reaalpalk, milles tarbijahinnaindeksi mõju on arvesse võetud, kasvas Lätis 8% ja Leedus 6%.

Sarnaselt Eestile oli ka Lätis ja Leedus töötasu kasv kiirem majutuse ja toitlustuse ning kunsti, meelelahutuse ja vaba aja tegevusaladel. Lätis oli suurem kasv ka kinnisvara tegevusalal, Leedus tööstuses. Nii Lätis kui Leedus oli töötasude kasv erasektoris suurem kui avalikus sektoris.

Kõige kõrgemad on töötasu tasemed kõigis kolmes riigis finants ja kindlustuse ning info ja side valdkondades. Eestis on palgatasemed pea kõigis valdkondades kõrgemad kui Lätis ja Leedus, välja arvatud finants ja kindlustuse valdkond, kus Lätis on töötasude tase Eestiga praktiliselt samal tasemel ja IV kvartalis 2015 oli isegi pisut kõrgem.

Keskmise brutokuupalga prognoosid on kolmes riigis üsna sarnased – rahandusministeeriumid ennustavad pisut üle 5% brutokuupalga kasvu järgnevateks aastateks. Mis tähendab, et töötasude erinevused oluliselt ei muutu.

Lätis ja Leedus on töötuse määr mõnevõrra kõrgem kui Eestis, mis tähendab, et tööturul on rohkem vabasid inimesi,

keda värvata. Seega ei suru ka töötajate puudus ehk töötasusid nii palju üles nagu Eestis.

Kuna Eestis on hõive näitajad kõrged ja töötuse määr madal, siis on tööandjad pidanud värbama hõives olevaid inimesi parema palgapakkumisega – see on üks suhteliselt kiire palgakasvu põhjus. Teisalt on hirm oma töötajad konkurentidele kaotada toonud kaasa regulaarseid põhipalga korrigeerimisi, mis alati ei baseeru headel majandusnäitajatel.

Euroopa riikide võrdluses oli Läti, Eesti ja Leedu kõrval kiirem tööjõukulude kasv Bulgaarias ja Rumeenias, vastavalt 7,4% ja 7,3% eelmise aasta III kvartalis. Bulgaarias ja Rumeenias on Euroopa riikide kõige madalam töötasude tase – keskmine brutokuupalk jäi Bulgaarias 2015. a. IV kvartalis alla 500 euro, Rumeenias oli see eelmisel aastal kõigi kuude lõikes pisut alla 600 euro ja detsembris üle selle.

Madalama palgatasemega uutes Euroopa riikides on palgakasv olnud kiirem tootlikkuse kasvust, kuna tööjõu vaba liikumise tingimustes konkureeritakse osade töötajate pärast kõrgema palgatasemega heaoluriikidega. Raske on prognoosida, millist mõju võib töötasudele avaldada pagulaste sissevool Euroopa riikidesse, kuna see sõltub sellest, kuidas õnnestub sisserändajad tööturule integreerida.

Vaata slaide

[Tööturu ja palgastatistika](#)

[Palgad naaberriikides \(inglise keeles\)](#)

[Palgad tegevusaladel](#) (EMTAK 2-kohaline kood) III kv 2015

